

COMMISSIE TOEZICHT FINANCIËN POLITIEKE PARTIJEN

De minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties,
de heer dr. R.H.A. Plasterk
Postbus 20011
2500 EA 's-GRAVENHAGE

Datum
7 maart 2017

Inlichtingen

Kenmerk
CTFPP 2017/00013

Blad
1 van 3

Aantal bijlagen
0

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Onderwerp

Advies over de verplichtingen ingevolge de Wet
financiering politieke partijen voor politieke
partijen die deelnemen aan de Tweede
Kamerverkiezingen van 15 maart 2017

Geachte heer Plasterk,

Bij brief van 3 maart 2017 heeft u de Commissie toezicht financiën politieke partijen (hierna: de commissie) verzocht u te adviseren over de vraag of de politieke partijen die deelnemen aan de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017, hebben voldaan aan de eisen die worden gesteld in de Wet financiering politieke partijen (Wfpp).

Opmerking vooraf

In afwijking van de definitie in artikel 1 van de Wfpp verstaat de commissie in dit advies onder 'politieke partijen' tevens de verenigingen als bedoeld in artikel 31 van de Wfpp. Om deze verenigingen te onderscheiden van de politieke partijen, bedoeld in artikel 1 van de Wfpp, worden ze in dit advies aangeduid als politieke partijen die bij de laatstgehouden Kamerverkiezingen geen zetel hebben behaald.

Achtergronden bij het advies

In de memorie van toelichting bij de Wfpp is het volgende opgemerkt:

“Algemene veronderstelling is dat de verstrekkers van financiële middelen het functioneren van politieke partijen willen ondersteunen. Eén van de oogmerken kan daarbij zijn om invloed uit te oefenen op de standpuntbepaling van politieke partijen. Dergelijke handelwijzen kunnen een negatief effect hebben op de beeldvorming over partijen. Het beeld van politieke partijen is van essentiële betekenis voor het vertrouwen van de burger in de politiek. Alleen al de schijn van belangenverstrengeling kan het aanzien van de democratie schaden. Om deze reden is het noodzakelijk dat politieke partijen inzicht verschaffen in de bijdragen die zij naast de overheidssubsidie ontvangen. Transparantie van inkomsten heeft tot doel zichtbaar te maken hoe partijen aan hun middelen komen. Dit inzicht helpt (de schijn van) belangenverstrengeling te voorkomen.”¹

Daarom is er in verkiezingstijd een extra, actuele vorm van openbaarheid van bijdragen aan en schulden van partijen en van bijdragen aan kandidaten. De verplichting tot openbaarheid is neergelegd in de artikelen 28, 39 en 31 van de Wfpp en houdt het volgende in. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

¹ Kamerstukken II 2010/11, 32752, nr. 3, blz. 1-2.

Datum
7 maart 2017

Ons kenmerk
CTFPP 2017/00013

Blad
2 van 4

(BZK) maakt uiterlijk de zevende dag voor de dag van de stemming overzichten van bijdragen en schulden openbaar, in ieder geval door publicatie in de Staatscourant. Daartoe moet iedere politieke partij die deelneemt aan de komende Tweede Kamerverkiezingen tussen 22 februari en 1 maart 2017 aan de minister van per kalenderjaar een overzicht sturen van:

- a. de bijdragen van in totaal € 4.500 of meer die de partij in een kalenderjaar van een geveer heeft ontvangen, met daarbij een vermelding van de naam en het adres van de geveer, het bedrag of de waarde van de bijdrage en de datum van de bijdrage;
- b. de schulden van € 25.000 of meer, met daarbij een vermelding van de hoogte van de schuld, de naam en het adres van de crediteur onderscheidenlijk geldverstrekker en, indien van toepassing, de gegevens van de instelling;
- c. de bijdragen van in totaal € 4.500 of meer die kandidaten geplaatst op een kandidatenlijst van een partij die deelneemt aan de verkiezingen, van één geveer in een kalenderjaar hebben ontvangen, met daarbij een vermelding van de naam en het adres van de geveer, het bedrag of de waarde van de bijdrage en de datum van de bijdrage.

Voor politieke partijen die bij de laatstgehouden Kamerverkiezingen geen zetel hebben behaald, hebben de overzichten betrekking op de periode 1 januari 2015 tot en met 22 februari 2017. Voor politieke partijen die al zitting hebben in de Tweede Kamer of Eerste Kamer der Staten-Generaal gaat het om de periode 1 januari 2016 tot en met 22 februari 2017. Deze partijen hebben immers al gerapporteerd over het jaar 2015.²

Bij de bijdragen aan kandidaten gaat het om bijdragen ten bate van de politieke activiteiten van de kandidaat of van diens werkzaamheden in het kader van de verkiezingscampagne. De overzichten van bijdragen aan kandidaten hebben alle betrekking op de periode 1 januari 2015 tot en met 22 februari 2017. Voor 2017 heeft de verplichting dus betrekking op een deel van het kalenderjaar. Daarom geldt op grond van artikel 29, zesde lid, van de Wfpp voor dit deel van het kalenderjaar de drempelwaarde van € 4.500 naar rato. Als een kandidaat in de periode van 1 januari tot en met 22 februari 2017 van één geveer een bijdrage van of ter waarde van $(53/365 \times € 4.500 =) € 653$ of hoger heeft ontvangen, moet dit in het overzicht zijn opgenomen.

Indien er per kalenderjaar in de van toepassing zijnde periode géén bijdragen zijn ontvangen of schulden zijn aangegaan boven de genoemde drempelwaarden, kan worden volstaan met de toezending van een verklaring waaruit dit blijkt.

Overwegingen

Voor haar advies heeft de commissie kennis kunnen nemen van alle overzichten en verklaringen die u voorafgaand aan de vaststelling van dit advies heeft ontvangen. Het betreft die overzichten en verklaringen die u met (overeenkomstige) toepassing van de artikelen 28, derde lid, en 29, vierde lid, Wfpp op 8 maart 2017 openbaar maakt. Het advies berust dan ook op die gegevens.

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2016/10/12/overzichten-van-bijdragen-aan-politieke-partijen-en-hun-neveninstellingen-2015>. Zie in dit verband ook de adviezen van de commissie van 7 september 2016 (CTFPP 2016/00011) en van 17 januari 2017 (CTFPP 2016/00012) opgenomen als bijlagen bij Kamerstukken II 2016/17, 32752, nrs. 46 en 47.

In de afgelopen jaren heeft de commissie bij de jaarlijkse financiële verslaglegging met toenemende waardering geconstateerd dat de politieke partijen de Wfpp goed naleven en transparant rekenschap geven van hun bijdragen en schulden. De commissie moet echter vaststellen dat dit positieve beeld nu niet aan de orde is. Zij constateert diverse, ernstige en minder ernstige onvolkomenheden in de wijze waarop partijen in het kader van de komende Tweede Kamerverkiezingen invulling hebben gegeven aan de verplichting om transparant rekenschap te geven van bijdragen en schulden. De onvolkomenheden opgesomd:

- Vier partijen hebben geen overzichten of verklaringen aangeleverd. Het betreft Lokaal in de Kamer, StemNL, MenS en Spirit en Vrede en Recht.
- Vijf partijen hebben wel overzichten/verklaringen aangeleverd, maar hebben geen informatie over bijdragen aan de kandidaten. Het betreft NIEUWE WEGEN, De Burger Beweging, GeenPeil, Niet Stemmers en JEZUS LEEFT.
- Eén partij heeft wel informatie aangeleverd over bijdragen aan en schulden van de partij over de periode 1 januari 2016 tot en met 22 februari 2017, maar gegevens over het kalenderjaar 2015 ontbreken. Het betreft Niet Stemmers.
- Vier partijen zijn bij de informatie over bijdragen aan kandidaten in 2017 volgens de door deze partijen aangeleverde documentatie uitgegaan van € 4.500 in plaats van € 653 als drempelbedrag. Het betreft hier de PVV, GroenLinks, de Piratenpartij en de Vrije Democratische Partij.
- Zes partijen hebben (al dan niet volledige) overzichten of verklaringen aangeleverd, maar niet binnen de gestelde termijn. Het betreft DENK, NIEUWE WEGEN, De Burger Beweging, GeenPeil Niet Stemmers en de Basisinkomen Partij.

Verder is het de commissie opgevallen dat geen van de partijen melding heeft gemaakt van bijdragen in natura als bedoeld in artikel 22 van de Wfpp. In de Wfpp word bijdragen in natura expliciet als bijdrage aangemerkt (artikel 1, onder i). De memorie van toelichting vermeldt dat bij bijdragen in natura gedacht kan worden aan de terbeschikkingstelling van vergaderruimte, het vervoer van personen, het verzorgen van catering en het rondbrengen van informatie-materiaal. Ook kan volgens die toelichting gedacht worden aan het leveren van kantoorgoederen, zoals meubilair of computer- en communicatieapparatuur, en het gratis of tegen gereduceerd tarief ter beschikking stellen van advertentieruimte of bijvoorbeeld voordeel verschaft bij drukwerk of advertentieruimte.^{3 4}

De commissie is zich ervan bewust dat de artikelen 28, 29 en 31 van de Wfpp nu voor het eerst toepassing vinden sinds de inwerkingtreding van de Wfpp per 1 mei 2013. Daarnaast ziet de commissie dat vooral partijen die niet eerder deelgenomen hebben aan verkiezingen geheel of ten dele in gebreke blijven. Dergelijke partijen kunnen bij het aanleveren van gegevens niet terugvallen op een 'routine' en zullen daarnaast vermoedelijk juist vaker moeten terugvallen op de inzet van vrijwilligers, van wie in verkiezingstijd toch al het nodige wordt gevraagd.

Daar staat echter tegenover dat alle partijen door zowel de kiesraad als uw departement tijdig en uitgebreid zijn geweest op verplichtingen om tijdig gegevens aan te leveren. Van partijen die deelnemen aan de Tweede Kamerverkiezingen mag naar het oordeel van de commissie bovendien worden verwacht dat zij zich houden

³ Kamerstukken ii 2010/11, 32752, nr. 3, blz. 7.

⁴ Zie in dit verband ook de Beleidsregels Wet financiering politieke partijen (Stcrt. 2013, 11116).

Datum
7 maart 2017

Ons kenmerk
CTFPP 2017/00013

Blad
4 van 4

aan de doelstellingen van de Wfpp. Een gebrekkige naleving van de Wfpp ondergraaft die doelstellingen.

De zorgvuldige, tijdige en volledige aanlevering van overzichten en verklaringen is essentieel. De commissie acht het dan ook van groot belang dat bij volgende Tweede Kamerverkiezingen alle betrokkenen extra aandacht hebben voor een tijdige en volledige aanlevering van overzichten en verklaringen. Alleen op die wijze kunnen de doelstellingen van de Wfpp worden gerealiseerd.

De voorzitter van de Commissie toezicht financiën politieke partijen, mede namens de leden, de heer drs. E. Irrgang en de heer drs. E.W. Anker,

mr. drs. J.W.E. Spies